

ALTMYŞYŇ AGZY BIR BOLSA
ASMANDAKYNY ALAR

Bir bar eken, bir ýok eken, gadym zamanda, günleriň birinde bir topar keýik bar eken. Bu keýikler bir gün ýygnanyp:

- Biz nähili edip, özümizi ýyrtyjy haýwanlardan saklarys – diýip, maslahat edýärler. Bu maslahatda bularyň içinden akyllýja bir keýik çykyp:

- Biz öň köp wagt ýyrtyjy haýwanlar tarapyndan horlanyp geldik, sebäbi biz şu güne çenli bir-iki bolup, onda-munda entäp gezdik, onuň üçin-de öň ýeten duşman bizi horlap gelýärdi. Indi biz agzymyzy birikdirip, elliden, altmyşdan az bolman bir ýerräkke topbak gezeliň. Ýatanymyzda ýa-da otlanymyzda, daşymyzda üç-dört sanymyzy garawul goýalyň. Ana şonda biz arkaýyn gezip bileris – diýipdir.

Keýikler ýerli-ýerden: “Bolýar-da, bolýar” bolşup gygyryşypdyrlar.

Şu keýikleriň içinde öz-özünü öwüp: “Men akyllý” diýip ýören dälje bir keýik hem bar eken. Ol keýik:

- Haw, gardaşlar, bu işiňiz akyla jaýlaşmaýar. Kim otdan, ukudan galyp, garawullyk çekjek?! Siz dälirediňizmi näme?! – diýýär.

Onda hälki akyllý keýijek:

- Şeýtsek, hiç kimem kän bir otsuz-suwsuz bolaýmaz – diýipdir.

Muny hem hemmesi biragyздan kabul eden ekenler. Emma bular heniz maslahatlaryny gutarmankalar, bir ýerden bir tilkijik gelip, olaryň sözüne gulak asyp durupdyr. Biraz wagtdan soň, ýaňky tilki:

- Siziň bu eden kararyňyz özüňize gaty zyýan, sebäbi ol garawulyňyz uklar. Hemmäňizi birden bela duçar eder. Öň biriňizi gözläp, zordan tapýan duşman indi hemmäňizi birden eline düşürer – diýipdir.

Munuň bu sözünü eşiden keýikler:

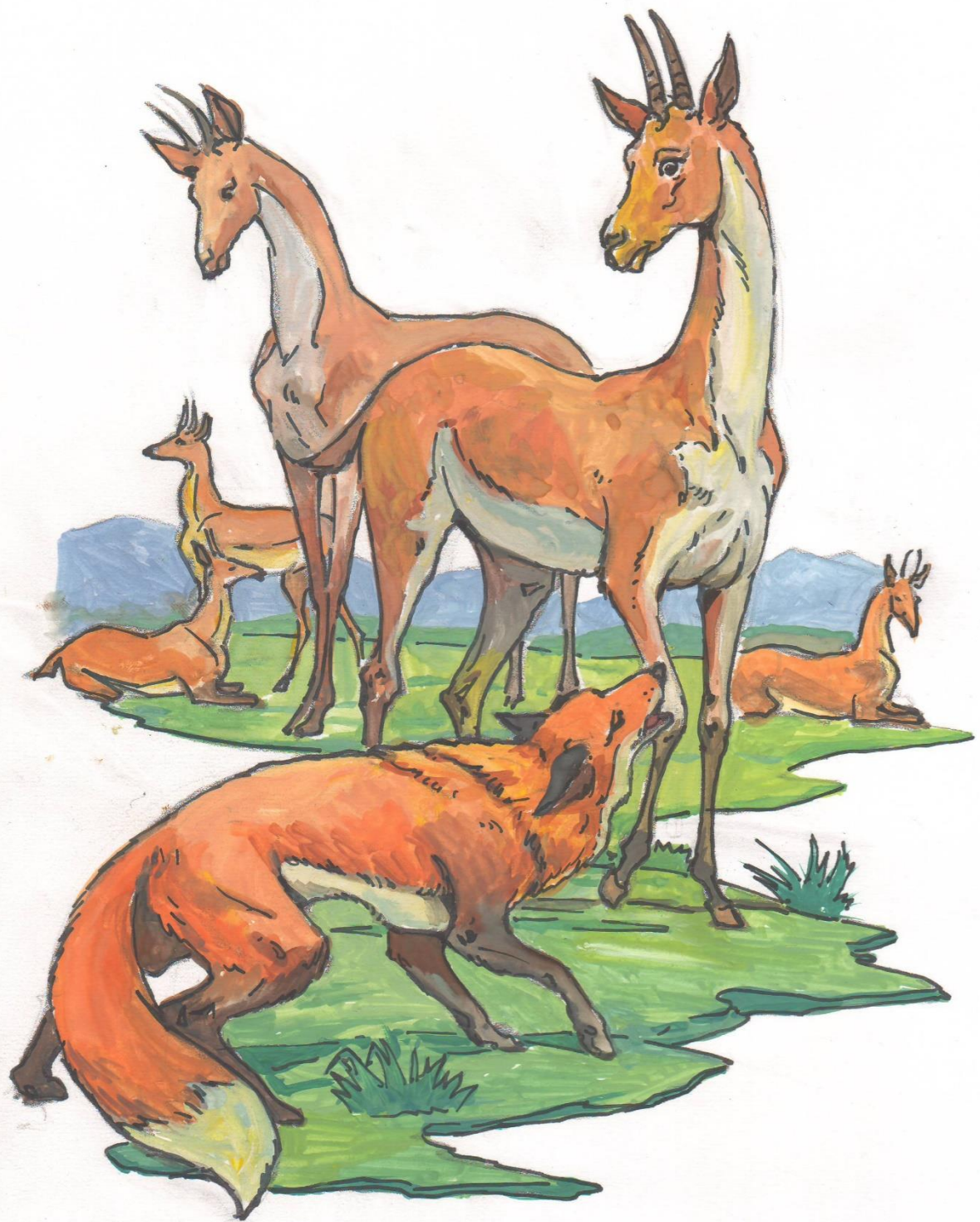
- Ýeri, ugruňa gidiber, seniňem habaryňy eşitdik – diýip, ol tilkiniň ýeňsesinden itekläp, aralaryndan çykaryp goýberipdirler. Şondan soň ýaňky kowlan tilki şol gahary bilen baryp, bir möjegi tapyp:

- Möjek dost, bir bol aw tapandyryn – diýen.

Möjek oňa garap:

- Ol nähili bol aw, tizräk nirededigini aýdaweri.

- Şu taýda bir süri keýik daşlaryna garawul goýan kişi bolşup, özleri arkaýynja gezip ýörler. Daşlaryndaky garawullary hem otlaşyp ýörler. Birden baryp, hemmesini gapylykda¹ tutaýmaly – diýip, tilki aýdan.

Soň möjek tilki bilen ýola düşen. Bular az ýöräp, köp ýöräp keyikleriň birýan çetinden baranlarynda, ol garawul bolup duran keyikler bulary görüp, öz ýoldaşlaryna habar berýärler. Ýoldaşlary hem ýüzleriniň ugruna hemmesi bir tarapa gaçyberenler. Şonluk bilen möjekdir tilkiniň eline bir zat hem ilmän galan.

Möjek tilkä garap:

- Tilki dost, meni ýaman aldadyň-ow – diýen.

Tilki hem:

- Ýok, dost, bular soňrak otdan doýup, pylan çeşmeden suw içip, agralyp, hemme zatdan bihabar bolup ýatarlar. Şol wagtda olary tutarys – diýen.

Möjek:

- Bolýar, onyňy hem göräýeris – diýip geziberen.

Biraz wagtdan tilkiniň aýdan mahaly bolýar. Bu ikisi tirkeşip, hälki keyiklere tarap barýarlar weli, olar ýene duýup gaçýarlar. Bu gezek möjegiň hasam gaty gahary gelipdir. Ol tilkiniň yüzüne garap:

- Sen bular ýaly aldap ýörseň, ahyr özüňi iýerin. Meniň gaharym gelende, birden geläýýändir – diýen.

Tilki hem:

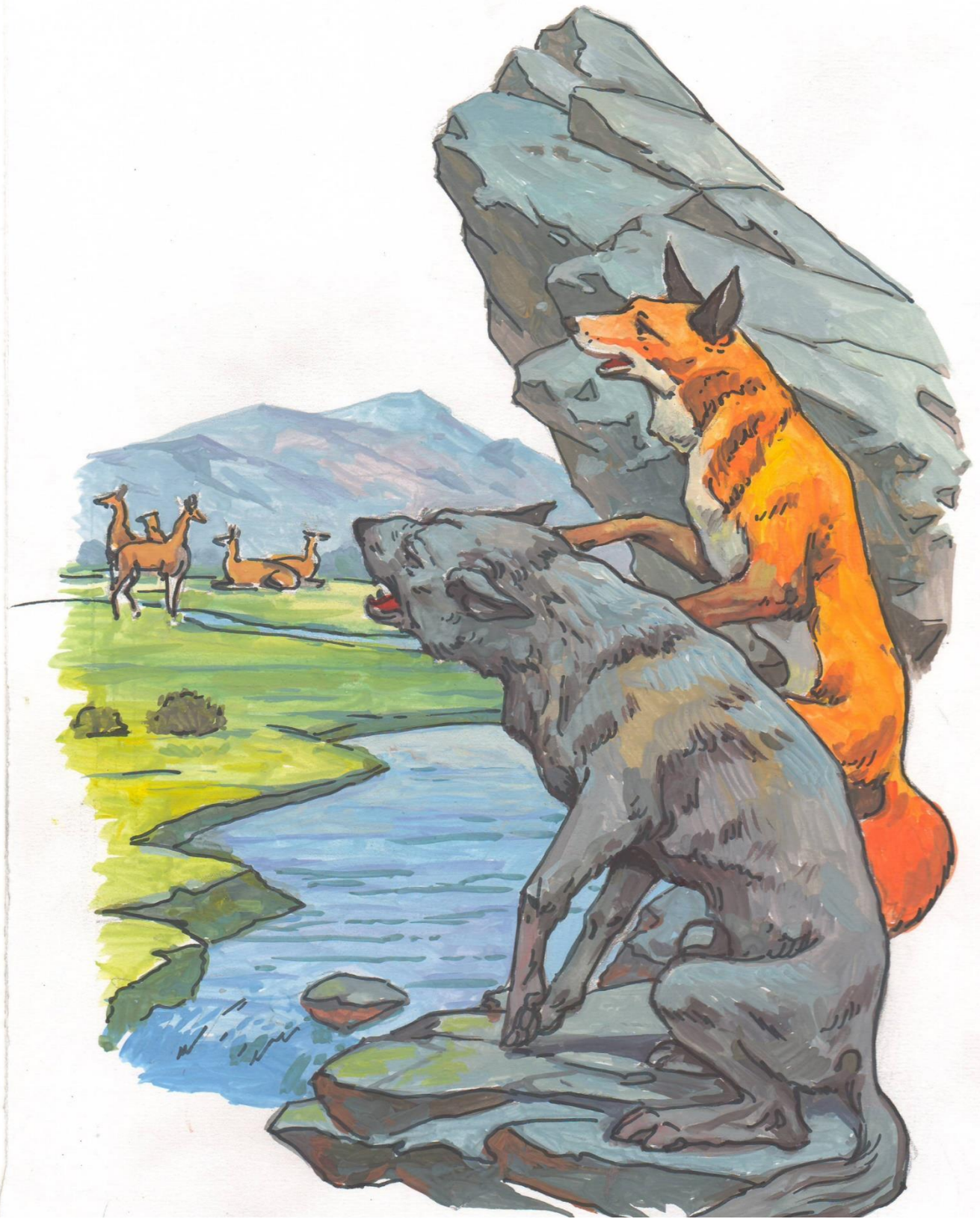
- Möjek dost, bulary bir wagt ele düşürmek boljak. Ol hem bolsa olar gündiz iýer, içer hem-de gezip gaty ýadap, giç gelip ýatarlar. Gije ýarymdan soň, olar ýagşyja uka gidensoňlar, garawullary hem uklar. Ana, şol wagt biz olaryň işini göreris – diýen. Möjek munuň bu sözüne hem “bolýar” diýip jogap beren. Şonluk bilen, gije ýarym bolupdyr. Bular ýene keyiklere tarap gidipdirler.

Keyikler gije ýatanlarynda, ýygy-ýygydan garawuly çalşyryp durupdyrlar. Ýaňky tilki bilen möjek keyiklere ýakyn gelenlerinde, garawullary duýup, derrew beýleki ýoldaşlaryna-da ýagdaýy duýdurypdyrlar. Şunlukda, keyikler ýene-de gaçyp gutulanlar.

Ilkagşamdan: “Keyik etini iýjek” diýip, gijesi ýatman, özüni seýisläp² ýören möjegiň bu gezek gaharynyň gelşi öňküleň dagy çaky bolmandyr. Şonuň üçinem ol ýanynda boýnuny aşak salyp duran tilkä gözünüň gytagy bilen garap:

- Indi seniň gezegiň. Sen meni näçe gün aç-suwsuz saklap, ahyrda hem süýji ukymdan alyp galdyň. Seni iýmesem bolmaz – diýip, özüni tilkiniň üstüne oklapdyr. Şol wagt tilki ýapyrlyp gaçjak bolupdyr. Oňa çenli hem möjek tilkini bagyrt-bugyrt basan.

Şonluk bilen, keyikler agzybirlikde ýaşap, hemişe özlerini ýyrtyjy haýwanlardan gorap gezipdirler.

---

¹ Duýdadansyz
² Taýýarlap